

Podpora profesního rozvoje začínajících učitelů v sedmi evropských zemích

Karolina Duschinská, PedF UK v Praze

Příspěvek rekapituluje průběžné výsledky komparativní analýzy systémů a realizace podpory uvádění začínajících učitelů do profese v sedmi evropských zemích (Nizozemsko, Finsko, Slovensko, Bavorsko, Maďarsko, Skotsko, Estonsko, Česko), která je součástí řešení mezinárodního projektu „Induction for Novice Teachers“ (INNOTE, 10/2009 – 09/2012). Uvádíme zjištění vyplývající z analýzy dokumentace týkající se systémových podmínek uvádění učitelů po nástupu do praxe v jednotlivých zemích. Dále prezentujeme průběžné výsledky analýzy strukturovaných rozhovorů se začínajícími učiteli, vymezujeme oblasti podpory profesního rozvoje a přinášíme návrh typologie systémů mentoringu v komparativní perspektivě.

Projekt INNOTE: Induction for Novice Teachers

Cíle projektu:

- Sdílet efektivní přístupy k uvádění („induction“) začínajících učitelů, kteří jsou v 1. - 3. roce své kariéry („NQT“ = newly qualified teachers)
- S ohledem na odlišné podmínky v jednotlivých zemích navrhnout inovace
- Budovat profesní komunitu: realizovat národní a mezinárodní semináře
- Vytvořit kurikulum a pilotovat kurzy pro začínající učitele a pro mentory

Partneři projektu

- University of Groningen, Groningen, NL (koordinátor projektu)
- Dr. Nassau College, Assen, NL
- Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, CZ
- Gymnázium Jiřího Gutha-Jarkovského, Praha, CZ
- University of Eastern Finland, Joensuu, FI
- Joensuun lyseon peruskoulu, Joensuu, FI
- Comenius University, Bratislava, SK
- School Dr. Milana Hodžu, Bratislava, SK
- University of Regensburg, Regensburg, DE (Bavorsko)
- St. Mariengymnasium, Regensburg, DE (Bavorsko)
- University of Edinburgh, Edinburgh, UK (Skotsko)
- EKF Training School, Eger, HU
- University of Tartu, Tartu, EE

Metody a zdroje

- Analýza literatury k problematice podpory začínajících učitelů
- Analýza vzdělávací politiky v oblasti uvádění v partnerských zemích
- Analýza dokumentace a příkladů relevantní praxe vybraných škol
- Individuální strukturované rozhovory se začínajícími učiteli
- Ohniskové skupiny se začínajícími učiteli (1x) a s mentory (1x)

Nástroje uvádění začínajících učitelů do praxe

- Mentoring (individuální, skupinový; oborový i obecně pedagogický)
- Snížení zátěže začínajících učitelů (NE třídnictví, NE výuka v obtížných třídách, vyučovací povinnost nižší o 10-30%)
- Peer podpůrné skupiny (ve škole, mimo školu)
- Systémy pro sebereflexi a sebehodnocení
- Kurzy a semináře (další vzdělávání)
- Kolekce dokumentů (metodických materiálů, organizačních pokynů)

→ osvědčuje se kombinace několika různých nástrojů, klíčovou úlohu v podpoře profesního učení představuje **mentoring**

Literatura

Deinum, J.F. (ed.) (2010). *Annual report INNOTE 2010. How EU countries support Newly Qualified Teachers. Case studies.* European Commission Staff working Document SEC. (2010). *Developing coherent and system-wide induction programmes for beginning teachers: A handbook for policymakers.* Brussels: European Commission, Directorate-General for Education and Culture.

Helms-Lorenz, M. & Buitink, J. (2010). *Evidence-based guidelines for induction arrangements.* University of Groningen.

Van de Grift, W.J.C.M. (2007). *Quality of Teaching in Four European Countries: a review of the literature and an application of an assessment instrument.* Educational Research, 49(2), 127-152.

Organizace a kultura školy

OBLASTI PODPORY

při uvádění začínajících učitelů do praxe

Kvalita vyučování

Další vzdělávání a profesionalizace

Průběžné výsledky

- Analýza vzdělávacích potřeb zač. uč. (5 zemí, celkem 48 rozhovorů)
 - Vzdělávací potřeby začínajících učitelů jsou velmi podobné, v zásadě bez ohledu na systém počátečního vzdělávání
- Kolekce případových studií 7 zemí, velké systémové rozdíly:
 - Oficiální systém (Skotsko; Slovensko - tzv. *adaptačné vzdelávanie*)
 - Součást počátečního vzdělávání (Bavorsko - tzv. *Refendariat*)
 - Není systém, ale stát podporuje granty (Nizozemsko)
 - Bez systémové podpory (Maďarsko, Finsko, ČR)
 - Liší se systémy financování, odpovědnost participantů, podíl podpory a kontroly, míra zapojení univerzit, (ne-)existence vzdělávání mentorů, napojení na kariérní řád, souvislosti s naplňováním konceptu školy jako učící se organizace
 - Parametry systémů nekorelují se vzdělávacími výsledky žáků
 - Zatím nejsou data prokazující souvislost s retencí v profesi

Nadcházející aktivity projektu

Mezinárodní semináře:

- *Good practices in mentoring NQTs.* 10. - 11. 11. 2011 Groningen (NL)
- *Induction as part of school / university strategy.* 29. - 30. 3. 2012, Praha
- Národní workshopy (1 den v Praze, česky): *navazují na mezinár. seminář*
- Kurz pro začínající učitele: 20. - 24. 2. 2012, Regensburg (DE)
- Kurz pro mentory: 7. - 11. 5. 2012, Tallin (EE)

Konference Supporting New Teachers in Europe: Research for Induction of New Teachers 9. - 11. 5. 2012, Tallin (EE), přihlášky do 30. 11. 2011, společně s NQT-COME (DK, EE, FI, NO, SE) - Nordplus Programme network

Mentoring - systém dvou dimenzí

Mentoring = podpora profesního učení, kdy zkušený učitel poskytuje nováčkovi individualizovanou profesní podporu (Glickman 2007).

Komparativní analýza:

- *Míra institucionální podpory a kontroly mentoringu se velmi liší jak v jednotlivých zemích, tak i v jednotlivých školách.*
- *Parametry mentorského vztahu jsou určující v jakémkoliv systému.*

INSTITUCIONÁLNÍ DIMENZE MENTORINGU Charakteristika systému (škol, resp. v rámci státu škol):	rigidní	BYROKRATICKÝ	EDUKATIVNÍ	STRESUJÍCÍ
	flexibilní	PRAGMATICKÝ	EDUKATIVNÍ	PŘEHŘÁTÝ
	žádný	ŽÁDNÝ	INTUITIVNÍ	AMATÉRSKÝ
		"ticking boxes, no support"	"warm bureaucracy"	"torture"
		"superficial, no support"	"nurturing, clear rules"	"too much control" or "too much support"
		"no learning, no support"	"personal training, nurturing"	"small talks, almost friends"

Návrh typologie systémů mentoringu v komparativní perspektivě (Duschinská 2011)

Přiměřenost nároků na nováčka

Kontakt:

Ing. Karolina Duschinská, Ph. D.
katedra školní a sociální pedagogiky
Univerzita Karlova v Praze, PedF
karolina.duschinska@pedf.cuni.cz